

Sērijā “Izmeklē Gunnars Barbaroti” iznākuši šādi darbi:

- Cilvēks bez suņa, 2018
- Pavisam cits stāsts, 2019

Hokana Nesera neatvairāmais humors un līdzjušana savu romānu varoņiem, kā arī rūpīgi izstrādātie sižeta pavērsieni jo īpaši labi sajūtami grāmatās par Barbaroti izmeklētajiem noziegumiem. Mīliet un sagaidiet tās!

Daily Mail

Kriminālromāni par Gunnaru Barbaroti struktūras ziņā atšķiras no tradicionālajiem šī žanra darbiem. Katrā no tiem autors īpašu uzmanību ir veltījis ne vien izmeklētajam noziegumam, bet arī detektīva Barbaroti un pārējo grāmatas varoņu psiholoģiskajam portretējumam.

Bonnier Rights

Lasītājiem, kuri labprātāk izvēlas psiholoģiskos aspektus, nevis asinis stindzinošu spriedzi, īpaši piemērotas būs Hokana Nesera grāmatas par izmeklētāju Barbaroti, kura tēlā kāds saskatīs līdzību ar kolorīto Kolombo vai Kristi slavenāko romānu varoņiem.

Amazon.com

Lasītājs tiek *sagūstīts* jau ar pirmajām grāmatas lappusēm, un viņam nekas cits neatliek kā dziļāk iesēties visērtākajā dzīvojamās istabas atpūtas krēslā un nodaļu pēc nodaļas sekot notikumiem... līdz pat neparedzamajam atrisinājumam.

Uppsala Nya Tidning

Tāpat kā visās H. Nesera labākajās grāmatās, arī “Rūsa kunga stāstā” ir kaut kas kopīgs – proti, empātija, ieinteresētība tēlu raksturos un sirds klātesamība viņu likteņos.

Expressen

HÅKAN NESSER

Berättelse om
herr Roos

HOKANS NESERS

Rūsa kunga
stāsts

No zviedru valodas tulkojusi
Inga Grezmane

821.113.6-31
Ne 540

Håkan Nesser

BERÄTTELSE OM HERR ROOS

Copyright © Håkan Nesser, 2008

First published by Albert Bonniers Förlag, Stockholm, Sweden

Published in the Latvian language by arrangement with Bonnier Rights, Stockholm, Sweden and Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency, Sweden.

Cover Image © Jan Biber

Cover Photos © GettyImages

Hokans Nesers

RŪSA KUNGA STĀSTS

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja VIJA KILBLOKA

Projektu vadītāja *Una Orinska*

Redaktore *Iveta Polkmane*

Korektores *Jana Boikova* un *Diāna Graudiņa*

Mākslinieciskā redaktore *Inguna Kļava Švanka*

Vāka dizainu adaptēja *Ilze Isaka*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. T-639.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Inga Grezmane, 2021

© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2021

ISBN 978-9934-0-9129-2

Ievada piezīmes

Kumlinges un Mārdamas pilsētas kartē neeksistē. Turpretim rumāņu rakstnieks Mirča Kartaresku, kurš grāmatā ir citēts vairākkārt, ir reāli eksistējoša persona.

“Visu mūžu es esmu ilgojies
pēc vienatnes tādā vietā kā šī.”

Pērs Petersons. “*Prom ārā zirgus zagt*”

I

1

DIENU PIRMS VISS izmainījās, Ante Valdemārs Rūss bija redzējis vīziju.

Viņš kopā ar tēvu iegāja mežā. Bija rudens, viņi bija sadevušies rokās, saules gaisma sijājās caur priežu vainagiem augstu virs viņu galvām, viņi gāja pa iemītu taciņu, kas vijās starp brūklenājiem noaugušiem ciņiem un sūnām klātiem akmeņiem. Gaiss bija vēss un dzidrs, šur un tur smaržoja pēc sēnēm. Viņam bija pieci vai seši gadi, tālumā varēja dzirdēt sakliedzamius putnus, un kaut kur rēja suns.

– Še ir Pelēkais purvs, – tēvs noteica. – Tē mēdz stāvēt aļņi.

Tur nu viņi bija – kādi piecdesmit. Tēvam mugurā bija ādas veste un galvā – rūtaina naģene, tad viņš to noņēma, atlaida dēla roku un krekla piedurknē noslaucīja pieri. Pēc tam viņš izņēma pīpi un tabaku un sāka to piebāzt.

– Valdemār, manu zēn, paskaties apkārt! – tēvs teica. – Labāk kā šobrīd dzīvē nebūs nekad.

Nekad labāk kā šobrīd.

ANTE VALDEMĀRS RŪSS nebija pilnīgi drošs, ka tā patiešām bija noticis. Vai tās bija patiesas atmiņas vai arī vienīgi kāda aina, kas uzpeldēja no pagātnes miklāinās akas. Ilgas atgriezties pie kaut kā, kas, iespējams, nekad nav bijis.

Tieši šodien – vairāk nekā piecdesmit gadus vēlāk – viņš sēdēja uz saulē sakarsuša akmens blakus savai mašīnai, pavērsis pret sauli savas aizvērtās acis, un viņam bija grūti izšķirt, vai tā bija patiesība

vai tikai šķietamība. Bija augusts, līdz pusdienlaika beigām – atlikusi pusstunda. Viņa tēvs nomira 1961. gadā, kad Valdemāram bija vien divpadsmit gadu, un atmiņu ainas bieži līdzinājās šādai idilles un zudības vizmai. Viņš mēdza domāt, ka nebūtu nekas dīvains, ja tas nekad nebūtu noticis. Šis un tas. Katrā gadījumā.

Bet izteiktie vārdi bija izklausījušies īsti, nešķīta, ka viņš būtu tos izdomājis.

Labāk kā šobrīd dzīvē nebūs nekad.

Savukārt naģeni un vesti viņš atcerējās pavisam skaidri. “Kad tēvs nomira, viņš bija piecus gadus jaunāks nekā es pašlaik,” viņš nodomāja. “Četrdesmit pieci gadi, tēvam nebija lemts kļūt vecākam.”

Valdemārs izdzēra pēdējās kafijas paliekas, cēlās un piesēdās pie stūres, atlaida sēdekli tik tālu atpakaļ, cik iespējams, un atkal aizvēra acis. Tad atvēra sānu logu, lai viņam varētu piekļūt liegais vējiņš.

“Pagulēt,” viņš nodomāja. “Es paspēšu stundas ceturksni pagulēt.

Varbūt es atkal redzēšu to pašu vīziju ar brīdi mežā. Bet varbūt pie manis atnāks kaut kas cits tikpat skaists.”

WRIGMANS ELEKTRISKA RAŽOJA termosus. Iesākumā – četrdesmito gadu beigās un vēl kādu desmitgadi uz priekšu – uzņēmums bija vērsts uz dažādu elektrisko preču ražošanu, tādu kā ventilatori, virtuves kombaini un matu fēni, bet no septiņdesmito gadu vidus tas bija sācis izgatavot termosus. Izmaiņas galvenokārt bija notikušas tādēļ, ka uzņēmuma dibinātājs Vilgots Vrigmans 1971. gada oktobrī burtiskā nozīmē bija izkūpējis gaisā transformatora izraisītā ugunsgrēkā. Tā bija visai slikta reputācija elektropreču firmai. Tādas lietas ļaudis tik ātri neaizmirst.

Taču uzņēmuma nosaukums tika saglabāts, jo bija tādi, kuri uzskatīja, ka *Wrigmans Elektriska* jau ir kļuvis par jēdzienu. Fabrika atradās Svartē, dažas jūdzes uz ziemeļiem no Kumlinges, tajā bija aptuveni trīsdesmit darbinieku, un Ante Valdemārs Rūss tur strādāja par galveno ekonomistu jau no 1980. gada.

Uz konkrēto brīdi tie bija divdesmit astoņi gadi. Katru dienu mašīnā pavadīti četrdesmit četri kilometri; ja parēķināja vēl četrdesmit

četras darba nedēļas gadā – ja ne cita, tad vismaz skaistā līdzsvara pēc – un vēl piecas dienas nedēļā, kopā sanāca 271 040 kilometru, un tas ir aptuveni tikpat, cik septiņas reizes apbraukt apkārt pasaulei. Tālākais ceļojums, kur Valdemārs savā mūžā bija devies, bija uz Samas salu Grieķijā, tas bija viņa un Alises otrajā kopīgajā vasarā, no šī brīža rēķinot, pirms divpadsmit gadiem. Par laiku var teikt, ko grib, bet, lai vai kā, tas iet.

Taču eksistē arī kāda cita veida laiks – Ante Valdemārs Rūs reizēm mēdza iztēloties, ka patiesībā pastāv divi ļoti atšķirīgi laika jēdzieni.

Tas laiks, kurš vienkārši pazūd, – liekot dienu pie dienas, rievu pie rievas un gadu pie gada – un pret kuru tu neko daudz nevari padarīt. Nekas cits neatliek kā pēc spējām tam sekot, gluži kā jauni suņi seko kucei skurbes laikā vai mušas – govys pakaļai.

Bet tas otrs laiks – tas, kurš atgriežas, – ir kaut kas pavisam cits. Tas pēc sava rakstura ir lēns un izstiepts, dažreiz gluži vai uz vietas stāvošs, vismaz reizēm tā var likties; līdzīgi kā tās kūtrās sekundes un minūtes, kad tu stāvi kā septiņpadsmitais rindā, gaidot pie sarkanās gaismas Fabrikģatanas un Ringvģegenas krustojumā. Vai brīdī, kad esi pamodies pusstundu pirms laika un neparko uz pasaules vairs nespēj aizmigt, tikai guli gultā uz sāniem un vēro modinātājpulkstēni uz naktsgaldiņa, mazpamazām saaugot ar ausmu.

Tas laiks ir zelta vērts – laiks bez jebkādiem notikumiem, turklāt, jo vecāks Ante Valdemārs Rūs kļuva, jo skaidrāk to saprata.

“Pauzes,” viņš mēdza domāt. “Tās ir pauzes starp notikumiem vai kamēr vienā novembra naktī ezeru pārklāj ledus, ja vēlos būt nedaudz poētisks, kādam man patīk būt.

Tādas kā es.”

Lai gan ne vienmēr viņš ir domājis šādi. Tā viņš domā aptuveni pēdējo desmitgadi. Varbūt tas bija pamazām pielavījies, bet tad viņš to sāka apzināties, sāka formulēt vārdos – kādā īpašā gadījumā. Tas bija kādā maija dienā pirms pieciem gadiem, kad mašīna pēkšņi noslāpa pusceļā starp Kumlingi un Svartē. Bija rīts, kādu minūti pēc tam, kad viņš bija pabraucis garām krustcelēm pie Kvārtoftas

baznīcas. Valdemārs palika stāvam ceļa malā, vairākkārt mēģinot iedarbināt mašīnu, taču tā neizdeva ne mazākās dzīvības pazīmes. Vispirms viņš piezvanīja *Red Cow* un paziņoja, ka nokavēsies, pēc tam – *Assistance*, kuri apsolija pusstundas laikā ierasties pie viņa ar maiņas mašīnu.

Taču pagāja pusotra stunda, un šajās deviņdesmit minūtēs, kamēr Valdemārs sēdēja pie stūres, vērojot putnus, kuri lidinājās augstu maija rīta debesīs, gaismu, kura nekustīgi klāja laukus, un asinsvadus uz savām plaukstām, pa kuriem viņa vecā, uzticamā sirds pumpēja asinis, viņš saprata, ka tieši šādos brīžos viņa dvēsele iemājo kādā pasaules telpā. Tieši šādos brīžos.

Viņš nelikās ne zinīs, ka maiņas mašīna kavējās. Viņu pat neiztraucēja tas, ka piezvanīja *Red Cow*, lai pajautātu, vai viņš ir aizbēdzis. Viņš nejuta nepieciešamību sarunāties ne ar savu sievu, ne ar kādu citu.

“Tikpat labi es varētu būt kaķis,” Ante Valdemārs Rūss toreiz bija nodomājis. “Jā, viens sasodīts, resns zemnieku kaķis saulītē nokalnītē pie kūts, un tas tik būtu kaut kas.”

VIŅŠ DOMĀJA PAR kaķi arī tagad, pamostoties un paskatoties pulkstenī. Pusdienlaiks beidzas pēc četrām minūtēm, un viņam ir laiks doties atpakaļ uz *Wrigmans Elektriska*.

Brauciens viņam prasīja ne vairāk kā divas minūtes, viņš bija atradis šo labi paslēpto meža noru pirms gada, iebraucot pa nepazīstamu meža celiņu, tikai akmens sviediena attālumā no fabrikas. Dažreiz viņš šurp atnāca kājām, bet visbiežāk – brauca ar mašīnu. Viņam patika stundas ceturksni pagulēt, un tad bija jauki, ka varēja nolaist sēdekļa atzveltni un iekārtoties ērtāk. Mežmalā uz zemes gulošs vīrs varētu modināt satraukumu.

Personāla atpūtas telpa fabrikā *Wrigmans Elektriska* bija knapi piecpadsmit kvadrātmetru liela, tās grīdu klāja tumšbrūns linolejs, bet sienas – violets lamināts, un, tā kā tur ir pavadītas bezgalīgi daudzas pusdienlaika stundas, Ante Valdemārs Rūss kādu nakti bija nosapņojis, ka ir miris un nonācis ellē. Tas bija 2001. vai 2002. gadā,

un velns viņu personīgi sagaidīja – tas ar sev raksturīgo sardonisko smaidu sejā bija stāvējis un turējis pavērtas durvis, sagaidot jaunieradušos viesi, bet telpa iekšpus durvīm izskatījās tieši tā kā *Wrigmans Elektriska* ēdamistaba. *Red Cow* bija sēdējusi savā parastajā stūrī, ēdot mikroviļņu krāsnī atsildīto pastu un lasot horoskopus, taču viņa pat nepacēla skatienu un nepamāja viņam.

Sākot ar nākamo dienu, Valdemārs ēda sviestmaizes un jogurtu, piedzerot kafiju, pie sava rakstāmgalda. Savukārt augšējā labajā plastmasas dokumentu atvilktnē viņš mēdza paglabāt kādu banānu un pāris piparkūku.

Tagad, kad bija kaut cik pieņemami laikapstākļi, viņš labprāt sēdās mašīnā, lai pilnībā izvairītos no atrašanās fabrikā uz stundu vai piecdesmit minūtēm.

Red Cow uzskatīja, ka viņš ir dīvains, turklāt viņa to necentās slēpt. Lai gan tas neattiecās tikai uz viņa pusdienu paradumiem, tāpēc Valdemārs bija iemācījies neliegties par viņu ne zinis.

Tā, starp citu, domāja arī visi pārējie. Arī Nilsons un Tapanens, un pats Valters Vrigmans. Visi tie, kas apdzīvoja biroja telpas; Valdemārs saprata, ka viņi uzskata to par visai sarežģītu tipīņu, viņš bija dzirdējis, ka Tapanens lieto tieši šādu frāzi, runājot ar kādu pa telefonu un domājot, ka neviens viņā neklausās.

“Jā, tu zini, tas Valdemārs Rūss ir viens sarežģīts tipīņš, un tu vari vien pateikties savam radītājam, ka tev nevajag būt precētam ar tādu kā viņš.”

Tādu kā viņš? Valdemārs novietoja mašīnu parastajā vietā blakus sarūsējušajam konteineram, par kura aizvākšanu viņi bija runājuši jau no deviņdesmito gadu vidus. Tapanens nebija vairāk kā divus gadus jaunāks par viņu un *Wrigmans Elektriska* bija nostrādājis gandrīz tikpat ilgi. Viņam bija četri bērni ar vienu un to pašu sievieti, bet kopš kāda laika viņš bija šķīries. Viņš lika likmes uz zirgiem totalizatorā un bija vismaz pēdējās tūkstoš astoņsimt nedēļas apgalvojis, ka tas ir tikai laika jautājums, līdz viņš stieps uz mājām lielo laimestu un pametīs šo sasodīto, kožu saēsto firmu. Turklāt viņš vienmēr